

UCHWAŁA NR V/38/2015
RADY GMINY ŻELAZKÓW
z dnia 30 marca 2015 r.

**w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów
zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków .”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 594 ze zm.) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r. poz. 1232 ze zm.) uchwała się co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków ”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żelazków .

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR V/38/2015
RADY GMINY ŻELAZKÓW
Z dnia 30 marca 2015

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów przyjęła „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Główne cele Programu to:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju.
3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Zadania przewidziane w Programie są realizowane na trzech szczeblach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (samorząd powiatowy i samorząd gminny).

W związku z powyższym na gminy, powiaty i województwa nałożony został obowiązek opracowania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Do zadań samorządu gminnego należy współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest.

W celu realizacji w/w celów został opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”. Dokument ten w sposób przejrzysty ujmuje zagadnienia ściśle związane z realizacją nałożonych na gminę obowiązków. Wskazuje m.in. cele i zadania, a także ramy prawne w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem. Program wskazuje ponadto aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Żelazków oraz określa harmonogram realizacji programu. Ponadto Program wskazuje na środki finansowe, niezbędne do jego realizacji z jednoczesną możliwością pozyskania środków zewnętrznych na usuwanie wyrobów azbestowych. Nadrzędnym celem Programu jest bezpieczne dla życia i zdrowia ludzi usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków. Wójt Gminy Żelazków po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu i Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”

Biorąc pod uwagę powyższe, zasadne jest podjęcie niniejszej uchwały i wdrożenie jej do realizacji.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Jożef Leśny
Jożef Leśny

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ŻELAZKÓW

Opracowany na zlecenie
Gminy Żelazków

przez

ECO-ART Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17
00-203 Warszawa

Dokument współfinansowany w ramach realizacji zadania wynikającego
„Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków

Jożef Leśny

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Cele i zadania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”	4
3. Właściwości azbestu i jego wpływ na zdrowie człowieka	7
4. Uwarunkowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych	10
4.1. Azbest jako substancja szczególnie niebezpieczna	10
4.2. Obowiązki właścicieli nieruchomości	11
4.3. Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego	11
4.4. Obowiązki wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych	12
4.5. Składowanie odpadów zawierających azbest	14
5. Wyroby azbestowe na terenie Gminy Żelazków	15
5.1. Ogólna charakterystyka Gminy Żelazków	15
5.2. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Żelazków	16
5.2.1. Metodologia przeprowadzenia inwentaryzacji	17
5.2.2. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące pokrycia dachów obiektów budowlanych	18
5.2.3. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące okładziny elewacji obiektów budowlanych	20
5.2.4. Struktura własnościowa zinwentaryzowanych	21
5.2.5. Stan techniczny zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych	21
5.2.6. Analiza funkcjonalności zinwentaryzowanych obiektów	22
5.2.7. Budynki użyteczności publicznej	22
5.2.8. Odpady zawierające azbest magazynowane na posesjach	25
5.2.9. Rury azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi	25
5.2.10. Drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest	25
5.3. Przestrzenne rozmieszczenie wyrobów azbestowych na terenie Gminy Żelazków	25
6. Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”	42
7. Aspekty finansowe realizacji „Programu”	44
7.1. Przewidywane koszty realizacji „Programu”	44
7.2. Potencjalne źródła finansowania usuwania azbestu	47
8. Monitoring realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”	49
9. Podsumowanie i wnioski	50
10. Spis tabel, wykresów i załączników	52

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

1. Wstęp

Opracowanie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków” związane jest z realizacją „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, którego celem jest:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Na poziomie lokalnym zadania wynikające z krajowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” powinny być realizowane przez samorząd gminny, do którego obowiązków należy w szczególności:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl,
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
3. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków finansowych,
4. inspirowanie właściwej postawy mieszkańców w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
5. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów azbestowych oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
6. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
7. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
8. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Przygotowanie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków” poprzedzone zostało wykonaniem inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Zebrane w bazie danych wyniki inwentaryzacji umożliwiły przygotowanie przestrzennego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Żelazków wraz z analizą poglądowego stopnia pilności usunięcia azbestu. Następnie oszacowano koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu Gminy Żelazków oraz wskazano potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć, polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Opracowane zostały wskaźniki monitorowania realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie umowy zawartej w dn. 31 marca 2014 r. pomiędzy Gminą Żelazków a ECO-ART Sp. z o.o.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

2. Cele i zadania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”

Celem opracowania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków” jest:

1. oczyszczenie terenu Gminy Żelazków z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. eliminacja negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu na człowieka,
3. likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko zgodnie z obowiązującym prawem do końca 2032 roku.

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków” (zwany także w dalszej części dokumentu „Programem”) został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach krajowych i wojewódzkich.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest zaplanowano do końca 2032 r. Zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu zostały podzielone na: legislacyjne, edukacyjno-informacyjne, ochrony zdrowia, monitorowania realizacji „Programu” oraz działania w zakresie usuwania azbestu z obiektów budowlanych, budowy składowisk oraz instalacji do unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

Oszacowano, iż na terenie kraju nadal użytkowanych jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Przyjęto, iż proces usuwania azbestu będzie przebiegał etapami. Wskazano na konieczność budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest.

„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017” został przyjęty uchwałą Nr XXV/440/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 sierpnia 2012 r.

W *Planie* w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 oraz Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego. Za zapisami *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego* ilość wyrobów azbestowych w województwie wielkopolskim oszacowano na 804.358 Mg (stan na 31 grudnia 2010 r.). Ok. 94% tych wyrobów zabudowanych jest w budynkach mieszkalnych i inwentarskich.

Natomiast zgodnie z wojewódzką bazą wyrobów i odpadów azbestowych na terenie województwa wielkopolskiego znajduje się 274.121 Mg wyrobów zawierających azbest, zabudowanych jako pokrycia dachowe i elewacje (stan na 31 grudnia 2010 r.). Właścicielami ponad 72,5% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych są osoby fizyczne, pozostałe wyroby azbestowe należą do osób prawnych. Wśród zinwentaryzowanych wyrobów, 222.135 Mg stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste, a 7.680 Mg - płyty płaskie. Ponadto zinwentaryzowano 34.210 Mg rur i złączy azbestowo-cementowych oraz 10.096 Mg pozostałych wyrobów azbestowych.

W 2010 r. na terenie województwa wielkopolskiego wytworzono ok. 5,6 tys. Mg odpadów zawierających azbest, natomiast unieszkodliwiono ok. 6,2 tys. Mg.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Jożef Leśny

W *Planie* podkreślono, iż ze względu na zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, odpady zawierające azbest, zgodnie z prawem, powinny być usuwane przez specjalistyczne przedsiębiorstwa posiadające decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi i pozwolenie na wytworzenie odpadów oraz wyposażenie techniczne przy zachowaniu podstawowych zasad BHP. Odpady te unieszkodliwiane są przez składowanie. Na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonuje jedno składowisko, na którym składowane są odpady zawierające azbest, zlokalizowane w Koninie. W *Planie* podkreślono, że pojemność składowiska jest niewystarczająca do unieszkodliwienia wszystkich zinwentaryzowanych na terenie województwa wielkopolskiego odpadów zawierających azbest.

Za najważniejsze problemy w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi uznaje się:

1. Brak pełnej wiedzy dotyczącej ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gmin województwa wielkopolskiego.
2. Brak wdrożonych w wystarczającym stopniu mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych.
3. Słaba świadomość mieszkańców dotycząca szkodliwości dla zdrowia i życia ludzi odpadów zawierających azbest.

W *Planie* prognozuje się, że w latach objętych Planem, tj. do końca 2023 r. powinno zostać usunięte 50% zinwentaryzowanej ilości wyrobów zawierających azbest, czyli około 137 tys. Mg. Plan unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa wielkopolskiego obejmuje realizację niżej wymienionych zadań:

1. Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej.
2. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, zgodnie z *Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski* oraz *Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego*.
3. Wybudowanie kwater/składowisk na odpady zawierające azbest oraz stosowanie innych, dozwolonych metod zagospodarowania odpadów azbestowych.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego” został przyjęty uchwałą Nr XXVIII/389/08 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 października 2008 r.

W *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego* ilość tego rodzaju wyrobów została obliczona za pomocą metody wskaźnikowej, szczegółowo opisanej w *Programie*. Dla dwóch powiatów: poznańskiego i konińskiego przyjęto ilości wyrobów zawierających azbest w ślad za powiatowymi programami usuwania azbestu, opracowanymi dla tych powiatów i nie dokonywano szacunków metodą wskaźnikową.

W *Programie* szacuje się ilość azbestu na terenie województwa na 321.720 Mg, znajdujących się na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz 363.674 Mg, zlokalizowanych na budynkach inwentarskich. Łącznie na terenie województwa wielkopolskiego znajduje się 815.926 Mg azbestu, w tym na terenie powiatu kolskiego 36.314 Mg (14.067 Mg znajdujących się na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz 22.247 Mg zlokalizowanych na budynkach inwentarskich). Wskaźnik nagromadzenia wyrobów azbestowych w powiecie wynosi 35,9 Mg/km² (przy nagromadzeniu w wysokości 27,4 Mg/km² na poziomie województwa). Średnie stężenie włókien azbestowych w powietrzu dla województwa wynosi 604,7 wł/m³.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Jożef Leśny

Największe ilości wyrobów zawierających azbest, zabudowanych w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz inwentarskich, występują w powiatach: poznańskim (91.387 Mg), ostrowskim (44.887 Mg), kaliskim (41.571 Mg) i konińskim (39.145 Mg).

W Programie wskazano, iż metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie, a także scharakteryzowano składowiska, na których składowane są odpady zawierające azbest, zlokalizowane na terenie województwa wielkopolskiego.

Przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy z założeniem, iż w poszczególnych terminach zostaną usunięte następujące ilości materiałów zawierających azbest:

- Okres I: lata 2006-2012 - 163 186 Mg.
- Okres II: lata 2013- 2022 - 326 370 Mg.
- Okres III: lata 2023-2032 - 326 370 Mg.

Strategię działania w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi podzielono na dwie grupy działań pozainwestycyjnych i inwestycyjnych.

Zadania pozainwestycyjne mają na celu osiągnięcie niżej wymienionych rezultatów:

- rzetelnego i kompletnego rozpoznania ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin województwa wielkopolskiego,
- opracowania powiatowych programów usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych wraz z zaleceniami i wytycznymi dla gmin, administracji osiedli mieszkaniowych i obiektów komunalnych, dotyczących sposobów bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- podjęcia inicjatyw i decyzji dotyczących lokalizacji i budowy składowisk dla odpadów azbestowych lub rozbudowy istniejących składowisk dla odpadów niebezpiecznych,
- kontroli tzw. „dzikich wysypisk odpadów”, gdzie znajdują się także odpady azbestowe,
- organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- weryfikacji skali problemu obecności materiałów zawierających azbest na obszarze województwa wielkopolskiego w oparciu o programy powiatowe,
- usprawnienia monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,
- wdrożenia monitoringu realizacji wojewódzkiego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- intensyfikacji procesu poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania.

Natomiast zadania inwestycyjne mają na celu usunięcie wszystkich wyrobów azbestowych z terenu województwa wielkopolskiego do końca 2032 r. oraz zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk.

W obowiązującym „Powiatowym programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” priorytetowym celem dla powiatu kaliskiego jest usunięcie z terenu powiatu wyrobów zawierających azbest do końca 2032 r.

Według częściowej lub całkowitej inwentaryzacji na terenie powiatu kaliskiego znajduje się 27.949,6 Mg wyrobów zawierających azbest pochodzących z budynków mieszkalnych, inwentarskich i użyteczności publicznej. Daje to wskaźniki nagromadzenia 24 Mg/km².

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

Mając na względzie założenia dokumentów programowych krajowych, wojewódzkich i powiatowych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków” założono realizację następujących kierunków działań:

1. inwentaryzację i opracowanie bazy danych o wyrobach zawierających azbest,
2. organizację działań edukacyjno-informacyjnych o szkodliwości azbestu oraz bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
3. oczyszczenie terenu Gminy Żelazków z wyrobów azbestowych poprzez ich usunięcie i unieszkodliwienie,
4. wdrożenie monitoringu realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków”,
5. podjęcie działań w kierunku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,
6. pomoc w poszukiwaniu możliwych źródeł dofinansowania w postaci dotacji, kredytów i pożyczek preferencyjnych na wymianę płyt azbestowo-cementowych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych,
7. okresową weryfikację i aktualizację „Programu”.

Dokument „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żelazków” jest wynikiem realizacji zapisów „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017”, „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”, „Powiatowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” oraz „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

3. Właściwości azbestu i jego wpływ na zdrowie człowieka

Azbest jest nazwą handlową włóknistych minerałów, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie: magnez, sód i wapń. Zgodnie z ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.), azbestem nazywane są następujące włókniste krzemiany:

1. azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5,
2. azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4,
3. azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5,
4. azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5,
5. azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6,
6. azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.

Wyróżniane są dwie grupy azbestów: grupa serpentynów i grupa azbestów amfibolowych. Do serpentynów należy azbest chryzotylowy (azbest biały), który był wydobywany i stosowany w największych ilościach. W grupie azbestów amfibolowych znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy (azbest brązowy) i azbest krokidolitowy (azbest niebieski).

Azbest chryzotylowy krystalizuje się w postaci rurek, a azbesty amfibolowe przyjmują formę grubszych, pręcikowatych kryształów. Włókna azbestu są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby (do kilku tysięcy, a niekiedy nawet do kilkudziesięciu tysięcy) włókien elementarnych. W tych wiązkach pojedyncze kryształy azbestu są spojone za pomocą węglanu wapniowego. Największe zastosowanie przemysłowe miał azbest o giętkich włóknach (do 0,1 μm grubości), odpornych na działanie czynników chemicznych, wysokich temperatur oraz na ścieranie, a także źle przewodzących ciepło i elektryczność. Używany był

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

do wyrobu tkanin ogniotrwałych, okładzin ciernych, szczęk hamulcowych, farb ogniotrwałych, materiałów izolacyjnych oraz niepalnych materiałów budowlanych¹.

Azbest amfibolowy charakteryzuje się dużą kwasoodpornością. Jest znacznie mniej rozpowszechniony w przyrodzie. Wykorzystywany był w przemyśle chemicznym. Występowanie azbestu w przyrodzie jest stosunkowo powszechne, ale tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była eksploatacja tego minerału na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

W zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej wyróżniono dwie grupy wyrobów azbestowych:

1. klasa I (wyroby miękkie), których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1.000 kg/m^3 , zawierające powyżej 20% (do 100% azbestu). Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, w wyniku czego następuje znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowane w tej klasie były: wyroby tekstylne z azbestu, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelnkowe, materiały, wykładziny cierne.
2. klasa II (wyroby twarde), których gęstość objętościowa jest większa niż 1.000 kg/m^3 , zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia, np. pęknięcia, ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz rozbijanie, np. w wyniku zrzucania w trakcie prac remontowych².

W Polsce wyroby twarde wykorzystywane były do produkcji płyt azbestowo-cementowych jako materiał budowlany w postaci płyt płaskich, falistych oraz rur azbestowo-cementowych. Płyty płaskie i faliste wykorzystywane były do krycia dachów, rzadziej do elewacji budynków gospodarczych i mieszkalnych czy przemysłowych. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, tj. rury służące do wykonywania instalacji wodociagowych i kanalizacyjnych oraz przewody kominowe czy zsypy w budynkach wielokondygnacyjnych.

Fot.1 Płyty azbestowo-cementowe faliste

Fot. 2 Płyty azbestowo-cementowe płaskie

Ekspozycja na pył azbestu stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi. Problem zagrożenia nowotworami powodowanymi włóknami azbestu istnieje nadal, pomimo coraz lepszej ochrony pracy w kontakcie z azbestem. Zapadalność na nowotwory złośliwe,

¹ Za: Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne”, Łódź, 2010
² „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

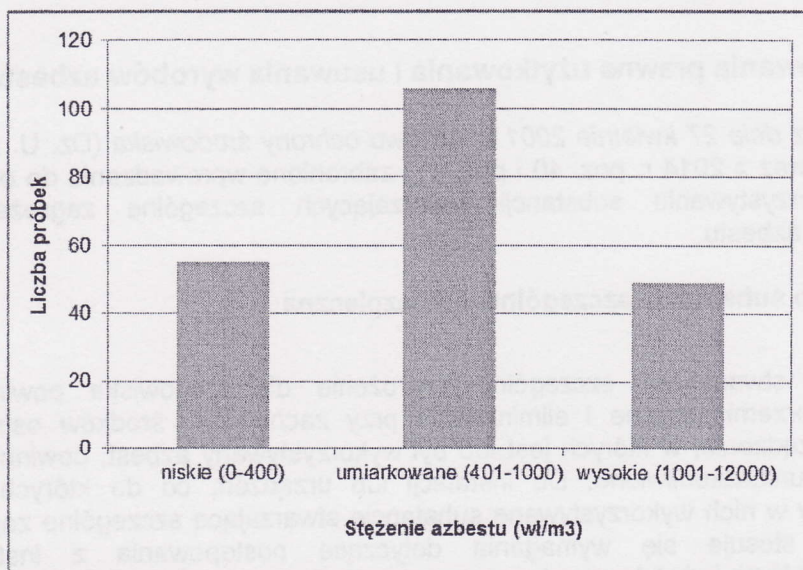

w szczególności raka płuca i międzybłoniaka opłucnej, jest ściśle związana ze stężeniem włókien azbestu w powietrzu determinowanym ilością i stanem zabudowanych i stosowanych wyrobów zawierających azbest oraz stopniem zanieczyszczenia środowiska.

Stężenie włókien azbestu w powietrzu (imisja) na danym obszarze jest bezpośrednią miarą stosowaną do określenia dawki kumulowanej, będącej podstawą szacowania ryzyka zdrowotnego związanego z zanieczyszczeniem środowiska azbestem na danym obszarze.

Pomiary stężenia włókien azbestu w województwie wielkopolskim zostały wykonane w 2007, 2008, 2009 r.³ Punkty pomiarowe zostały wyznaczone w 20 powiatach i 3 miastach na terenie 77 gmin. Łącznie na terenie województwa wielkopolskiego pobrano 300 próbek powietrza. Rozkład wartości stężeń azbestu w powietrzu atmosferycznym na terenie województwa wielkopolskiego został przedstawiony na wykresie nr 1.

Wykres nr 1 Rozkład punktów pomiarowych na terenie województwa wielkopolskiego według wielkości stężeń.

Głównymi skutkami narażenia na pył azbestu są: azbestoza, międzybłoniak opłucnej i rak płuca. Zachorowania na azbestozę płuc pojawiają się przy znacznym narażeniu na pył azbestu (rzędu setek tysięcy włókien na 1 m³). Na podstawie przeprowadzonych badań można uznać, iż narażenia występujące w środowisku komunalnym (do 1000 włókien/m³) są niewystarczające do wywołania azbestozy. Dla międzybłoniaka płuc oraz raka płuc zaobserwowano wzrost zachorowań osób narażonych środowiskowo na pył azbestu.⁴

Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i ilości włókien, które zatrzymały się w dolnej części układu oddechowego. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 mikrometrów przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, a włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotyli o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, dostające się z powietrzem do pęcherzyków płucnych, o średnicy mniejszej od 3 mikrometrów.⁵

³ Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne.” Łódź, 2010

⁴ Ibidem

⁵ Na podstawie: „Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa.”, pod red. Neonili Szeszenia-Dąbrowskiej, Łódź, 2004

Na podstawie przeprowadzonych badań⁶ znaczącego wzrostu liczby przypadków międzybłoniaka należy spodziewać się po około 50-60 latach od okresu, w którym zostało znacznie zanieczyszczone środowisko. Podstawą do oceny stężeń były badania prowadzone w latach 2004-2008, a narażenie we wcześniejszych latach oszacowane zostało na podstawie danych o wielkości produkcji wyrobów azbestowych. Szacuje się, iż ekspozycja na pył azbestowy powoduje na świecie ok. 100 tys. zgonów rocznie.

W stanowisku wyrażonym przez uczestników European Asbestos Conference: Policy, Status & Human Rights (22-23 września 2005 r. w Brukseli) zalecane jest m.in.⁷:

1. rygorystyczne przestrzeganie przepisów prawnych dotyczących azbestu,
2. przeprowadzenie inwentaryzacji budynków publicznych zawierających materiały azbestowe do końca 2007 r. oraz pozostałych do 2008 r.
3. opracowanie regulacji prawnych dotyczących usuwania materiałów zawierających azbest,
4. określenie minimum pomocy finansowej dla poszkodowanych.

4. Uwarunkowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 i 1238 oraz z 2014 r. poz. 40 i poz. 47) zabroniono wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystywania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

4.1. Azbest jako substancja szczególnie niebezpieczna

Substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu środków ostrożności, a instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione. Do instalacji lub urządzeń, co do których istnieje podejrzenie, iż były w nich wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, stosuje się wymagania dotyczące postępowania z instalacjami i urządzeniami, w których były lub są wykorzystywane te substancje.

Na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31), wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska w terminie do dnia 31 grudnia 2032 r.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. nr 112, poz. 1206) azbest jako składnik odpadów został zaliczony do kategorii odpadów niebezpiecznych (C25):

- 06 07 01* Odpady azbestowe z elektrolizy
- 06 13 04* Odpady z przetwarzania azbestu
- 10 11 81* Odpady zawierające azbest
- 10 13 09* Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
- 15 01 11* Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy

⁶ Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne.” Łódź, 2010

⁷ Ibidem

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

- wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
- 16 01 11* Okładziny hamulcowe zawierające azbest
 - 16 02 12* Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
 - 17 06 01* Materiały izolacyjne zawierające azbest
 - 17 06 05* Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

4.2. Obowiązki właścicieli nieruchomości

Na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest powinny być inwentaryzowane poprzez sporządzenie spisu z natury.

Wykorzystujący wyroby azbestowe powinien ująć wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” (załącznik 2). Corocznie w terminie **do dnia 31 stycznia** osoba fizyczna, nieprowadząca działalności gospodarczej, powinna przedłożyć wynik inwentaryzacji odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, a przedsiębiorcy i osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą - właściwemu marszałkowi województwa.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. nr 71, poz. 649), właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, powinien przeprowadzić kontrole stanu wyrobów azbestowych w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej powinna zostać sporządzona „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik nr 4). Wyroby zakwalifikowane, na podstawie przeprowadzonej oceny, do usunięcia, powinny zostać usunięte, a wyroby niezakwalifikowane do usunięcia - winny być odpowiednio zabezpieczone. Po dokonaniu zabezpieczenia należy ponownie wykonać ocenę w ciągu 30 dni.

Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi, wyłączone z użytkowania, rury azbestowo-cementowe powinny zostać oznakowane. W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest, oznakowanie powinno być umieszczone w widocznym miejscu, w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajdują, dodając ostrzeżenie „Pomieszczenie zawiera azbest”.

Oznakowanie rur azbestowo-cementowych umieszcza się na stałych elementach nadpoziomowych instalacji.

4.3. Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego

Jednostki samorządu terytorialnego powinny corocznie w terminie **do 31 stycznia** przedkładać marszałkowi województwa „Informacje o wyrobach zawierających azbest” (załącznik 2) sporządzone dla obiektów, stanowiących ich własność, w których użytkowane są wyroby azbestowe.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

Jednostki samorządu terytorialnego powinny oznakować drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest na elementach pionowych na całym odcinku drogi, po każdym skrzyżowaniu z inną drogą. Drogi zabezpieczone nie podlegają oznakowaniu po potwierdzeniu braku emisji włókien azbestu z odpadów zawierających azbest wykorzystanych do utwardzenia drogi zabezpieczonej. Wzór oznakowania został zamieszczony w załączniku nr 1.

W urzędzie gminy oraz na stronie internetowej urzędu powinna być ogólnie dostępna informacja o rozmieszczeniu dróg zabezpieczonych oraz dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa **do 31 marca** za poprzedni rok kalendarzowy (załącznik nr 3), informację o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w formie elektronicznej, na informatycznych nośnikach danych w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2014 r., poz. 1114).

W oparciu o zapisy §4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 24) informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet w serwisie internetowym Bazy Azbestowej: www.bazaazbestowa.gov.pl. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r., poz. 25) określa, iż rejestr ten jest prowadzony przez marszałków w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego w rozumieniu art. 3 pkt 3 ww. ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne i stanowi integralną część bazy azbestowej dostępnej pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.

4.4. Obowiązki wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych

Wytwórca odpadów, który prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw, a więc także firmy świadczące usługi w zakresie usuwania azbestu (poza instalacjami), w świetle ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21), nie jest już zobowiązany do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami, a także program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Na mocy nowej ustawy ww. decyzje, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych wygasły, natomiast pozwolenia na wytwarzanie odpadów, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowują ważność na czas, na jaki zostały wydane. Firmy świadczące usługi w zakresie usuwania azbestu zobowiązane są jednak do przestrzegania przepisów ustawy o odpadach w zakresie postępowania z wytworzonymi odpadami. Ponadto, zgodnie z zapisami art. 66 oraz 75 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach firmy te mają obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów, a także rokrocznego składania właściwemu marszałkowi sprawozdania o wytwarzanych odpadach i gospodarowaniu odpadami (do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy.) Ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem kart ewidencji odpadów i kart przekazania odpadów.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków

Józef Leśny

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (zm. rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r.), wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest ponadto do przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania, posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego oraz opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:

- a) identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,
- b) informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- c) zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu,
- d) ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest także do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1. izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
2. ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
3. umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
4. zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
5. zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
6. codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
7. izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
8. stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu, przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków

Józef Leśny

9. zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się przepisy:

1. ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U., Nr 227, poz. 1367 z późn. zm.),
2. Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. z 2012 r., poz. 192 z późn. zm.),
3. Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie egzaminów dla kierowców przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. z 2014 r., poz. 304).

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest powinny być prowadzone w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Po wykonaniu prac, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie to powinno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, a transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

4.5. Składowanie odpadów zawierających azbest

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Składowiska odpadów niebezpiecznych lub wydzielone części na terenie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych, pochodzących z budowy, remontu i rozbiórki obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, wymienionych w katalogu odpadów, oznaczonych kodami: 17 06 01* materiały izolacyjne zawierające azbest lub 17 06 05* materiały konstrukcyjne zawierające azbest, powinny być budowane w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady składowane są w opakowaniu, w którym zostały dostarczone na składowisko odpadów. Każdorazowo po umieszczeniu odpadów na składowisku odpadów ich powierzchnia jest zabezpieczana przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą ziemi. Na składowisku odpadów lub kwaterze nie są prowadzone roboty mogące powodować uwolnienie włókien. Składowanie odpadów należy zakończyć na poziomie 2 m

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Lesny

poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko odpadów powinno zostać wypełnione ziemią do poziomu terenu.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r., poz. 523), na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na ich wydzielonych częściach na terenie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów, o których mowa wyżej, po wypełnieniu składowiska warstwą ziemi, nie mogą być budowane budynki, wykonywane wykopy, instalacje naziemne i podziemne ani nie mogą być prowadzone roboty naruszające strukturę tego składowiska odpadów.

5. Wyroby azbestowe na terenie Gminy Żelazków

5.1. Ogólna charakterystyka Gminy Żelazków

Gmina Żelazków jest gminą wiejską położoną w województwie wielkopolskim, w powiecie kaliskim. Obszar gminy znajduje się w środkowej części powiatu. Na północy graniczy ze Stawiszynem i Mycielinem, na południowym-wschodzie z Opatówkiem i Koźminkiem, na południowym zachodzie z miastem Kaliszem, na wschodzie z Cekowem, natomiast na zachodzie z Blizanowem. W gminie znajduje się 35 miejscowości wchodzących w skład 25 sołectw: 1. Anielin, Michałów, Witoldów, 2. Florentyna Biernatki, 3. Borków Nowy, 4. Borków Stary, 5. Czartki, 6. Dębe, 7. Garzew, 8. Goliszew, 9. Helenów, 10. Ilno, 11. Janków, 12. Kolonia Kokanin, 13. Kokanin, Niedźwiady, 14. Kolonia Skarszewek, 15. Pólko, 16. Russów, 17. Skarszew, 18. Skarszewek, 19. Szosa Turecka, 20. Tykadłów, 21. Wojciechówka, 22. Żłotniki Wielkie, Strugi, 23. Żłotniki Małe, Góry Żłotnickie, 24. Zborów, Góry Zborowskie, 25. Żelazków⁸.

Powierzchnia gminy zajmuje 11.367 ha, liczba ludności zamieszkująca gminę w 2012 roku wynosiła 9.312, w tym 4.755 kobiet, co daje współczynnik feminizacji o wyniku 1,04. Żelazków charakteryzuje przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji, podobnie jak cały powiat. W 2012 roku zarejestrowano 248 osób bezrobotnych, ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest niższy niż dla całego powiatu. Udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w ciągu ostatnich lat przewyższał ten wskaźnik dla powiatu i województwa, ale w 2012 roku jego wartość znacząco spadła.

W 2012 roku wpisano 741 podmiotów gospodarczych do rejestru REGON, z czego 17 należących do sektora publicznego oraz 724 do sektora prywatnego. Na liczbę podmiotów z sektora prywatnego składa się 576 podmiotów prowadzonych przez osobę fizyczną, 59 spółek handlowych, 7 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, 6 spółdzielni oraz 25 stowarzyszeń i organizacji społecznych⁹.

Sieć wodociągowa w Żelazkowie ma długość 154,9 km i obejmuje 85,2% ludności, sieć kanalizacyjna 71,1 km (53,9% ludności), a sieć gazowa 72,384 km (40,4% ludności). Oś komunikacyjną tworzą dwie główne drogi (wojewódzka nr 470 (Kalisz – Turek – Koło), droga krajowa nr 25 (Kalisz – Konin)) oraz sieć dróg powiatowych i gminnych, z czego łączna długość dróg gminnych wynosi 88 km. Powierzchnia lasów w gminie obejmuje 873 ha, wskaźnik lesistości wynosi 7,7%. Użytki rolne zajmują 9 492 ha, z czego 8 637 ha to grunty orne¹⁰.

⁸ Oficjalny portal gminy Żelazków: www.zelazkow.pl

⁹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

¹⁰ Ibidem

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków

Józef Lesny

Teren gminy Żelazków należy do zlewni rzeki Proсны i Warty, jest odwadniany przez rzeki Swędrnię i Czarną Stugę. Obszary leśne zajmują ok. 8% powierzchni. Na terenach gminy znajdują się parki krajobrazowe wpisane do Państwowego Rejestru Zabytków oraz Ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Część terenów gminy wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Swędrni”. Dolina, która powstała w okresie zlodowacenia środkowopolskiego, prezentuje unikatowe w skali kraju walory naturalnego krajobrazu. Występuje tu 714 gatunków roślin oraz liczne stanowiska ptaków¹¹.

Gmina ma również bogatą przeszłość. Czasy historyczne gminy Żelazków sięgają wczesnego średniowiecza, kiedy to tereny położone na północny-wschód od Kalisza stanowiły zaplecze osłaniające sam Kalisz. W tym czasie ukształtowały się tzw. osady służebne, których ludność świadczyła usługi na rzecz księcia. Jedną z takich osad były Żłotniki (obecne Żłotniki Małe i Żłotniki Wielkie). Według tekstów źródłowych z 1388 roku ówczesne Słotniki trudniły się obróbką złota i srebra, a także wyrobem ozdób i innych przedmiotów. Podczas potopu szwedzkiego i toczącej się wojny tereny obecnej gminy zostały zniszczone, dopiero w 2 połowie XVIII wieku nastąpił rozkwit gospodarczy upadłych wsi, a to za sprawą rządów Radolińskich, którzy objęli w posiadanie większość okolicznych miejscowości. Po pierwszej wojnie światowej okolice ziemi kaliskiej weszły w skład województwa łódzkiego, a Żelazków i okoliczne wioski należały do gminy Zborów. Z kolei II wojna światowa przyniosła następne zmiany. Dekret o reformie rolnej doprowadził do rozparcelowania wielkich majątków ziemskich i podziału ziemi między chłopów. Gmina kilkakrotnie zmieniała swoją siedzibę, początkowo mieściła się w Zborowie, później w Tykadłowie, aż wreszcie przeniosła się do zabytkowego pałacyku Radolińskich w Żelazkowie¹².

Swoje korzenie w gminie Żelazków ma pisarka Maria Dąbrowska, której poświęcone jest muzeum w Russowie założone w 1971 roku. Muzeum prezentuje stałą ekspozycję ukazującą biografię i twórczość pisarki, historię „Nocy i Dni”, a także życie ziemiańskiego dworku z przełomu XIX i XX wieku. Murowany dwór pochodzi z połowy XIX wieku, albowiem po zniszczeniach z lat II wojny światowej został odbudowany w odmiennym kształcie architektonicznym. Obok dworku mieści się park krajobrazowy, który z innymi obiektami tworzy ekspozycję etnograficzną dawnego, drewnianego budownictwa ludowego Ziemi Kaliskiej. W skład ekspozycji wchodzi: zagroda kaliska trójbudynkowa (chałupa wąskofrontowa z 1870r. stodoła z 2 połowy XIX w. i obora z końca XIXw.), spichlerz tzw. sołek, chałupa wyrobnika z połowy XIX w. oraz spichlerz dworski zbudowany w 1800r¹³.

5.2. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Żelazków

Źródłem danych o rozmieszczeniu i ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Żelazków była inwentaryzacja wyrobów azbestowych. Została ona przeprowadzona w trakcie wizyt terenowych w okresie lipiec-sierpień 2014 r. Inwentaryzacją objęto wyłącznie użytkowane na zewnątrz budynków wyroby zawierające azbest, stanowiące pokrycia dachowe i elewacje budynków. Zastosowano następujące metody pozyskania danych:

1. wywiad terenowy,
2. zapytania ankietowe.

Wywiad terenowy zastosowano w odniesieniu do osób fizycznych, właścicieli posesji oraz przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą, a metodą ankietową objęto Urząd Gminy Żelazków.

W wyniku przeprowadzonych prac inwentaryzacyjnych stwierdzono, że:

¹¹ Oficjalny portal gminy Żelazków: www.zelazkow.pl

¹² Ibidem

¹³ Ibidem

Przewodniczącą
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny

1. w 1.400 budynkach mieszkalnych wraz z zabudową gospodarczą oraz innych obiektach zamontowane zostały płyty azbestowo-cementowe o łącznej powierzchni 265.759 m²,
2. 5 obiektów użyteczności publicznej pokrytych jest płytami azbestowo-cementowymi o powierzchni 103 m²,
3. na posesjach stwierdzono 371 m² magazynowanych płyt azbestowo-cementowych,
4. na terenie Gminy nie ma rur wodociągowych wykonanych z wyrobów zawierających azbest,
5. brak jest dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

5.2.1. Metodologia przeprowadzenia inwentaryzacji

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Żelazków została przeprowadzona przez pracowników terenowych w okresie lipiec-sierpień 2014 r. W terenie wykonano spis gospodarstw domowych, obiektów produkcyjnych i usługowych, gdzie stwierdzono wykorzystywanie płyt azbestowo-cementowych jako pokrycia dachowe.

Obiekty pokryte płytami zawierającymi azbest zostały opisane przez pracowników terenowych zgodnie z wytycznymi zawartymi w na stronie bazy azbestowej. Określony został dokładny adres występowania azbestu, tj. miejscowość, ulica, numer, jak również typ azbestu w podziale na płyty faliste (W02) i płyty płaskie (W01). Wykonana także została pogładowa ocena stopnia pilności usunięcia azbestu w podziale na: 1, 2 i 3 z zastosowaniem kryteriów zgodnych z *rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*. Uzyskane dane zostały następnie odniesione do map ewidencyjnych.

Każdemu zinwentaryzowanemu obiektowi przypisana została funkcja w podziale na: mieszkalną, gospodarczą, mieszkalno-gospodarczą, produkcyjną i inną.

Pokrycia dachowe z obiektów, które uzyskały ocenę 1 powinny zostać usunięte natychmiast. Uzyskanie oceny 2 oznacza, że w ciągu kolejnego roku powinien zostać wykonany kolejny przegląd, a ocena 3 stanowi, że wyroby azbestowe wymagają ponownej oceny w terminie do 5 lat.

Ilość wyrobów zawierających azbest szacowana była przez pracowników terenowych w terenie poprzez liczenie płyt azbestowo-cementowych znajdujących się na budynkach. Następnie ilość azbestu została zweryfikowana z wykorzystaniem zdjęć lotniczych i innych podkładów mapowych.

Dane te zostały przygotowane w odpowiednim formacie zgodnie z informacjami zawartymi na stronie bazy azbestowej:

1. miejsce występowania wyrobów azbestowych (ulica, numer posesji),
2. typ płyt azbestowo-cementowych w podziale na płyty faliste (W02) i płyty płaskie (W01),
3. stopień pilności usunięcia azbestu oceniony w trakcie wizyt terenowych zgodnie z wymaganiami „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
4. ilość płyt azbestowo-cementowych (w m²),
5. ilość płyt azbestowo-cementowych w Mg,
6. numer obrębu ewidencyjnego,
7. numer działki ewidencyjnej,
8. funkcja obiektów.

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Lesny

5.2.2. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące pokrycia dachów obiektów budowlanych

Całkowita ilość płyt azbestowo-cementowych zinwentaryzowanych na terenie Gminy Żelazków stanowiących pokrycia dachów wynosi 265.744 m². Powierzchnia pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych została przeliczona z [m²] na [Mg] przy założeniu, że średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,011 Mg¹⁴.

Tabela nr 1 Zinwentaryzowana ilość płyt azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachowe budynków na terenie Gminy Żelazków

Lp.	Typ płyt	Powierzchnia [m ²]	Masa [Mg]
1	płyty azbestowo-cementowe płaskie	4 456	49
2	płyty azbestowo-cementowe faliste	261 288	2 874
	Razem	265 744	2 923

Łącznie zinwentaryzowano 1.399 obiektów z wyrobami azbestowymi. Liczbę obiektów w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono w tabeli nr 2. Szczegółowe zestawienie obiektów, w których zinwentaryzowane zostały płyty azbestowo-cementowe zostało zamieszczone w załączniku nr 5.

Tabela nr 2 Liczba zinwentaryzowanych budynków z pokryciem azbestowym na terenie Gminy Żelazków

Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Powierzchnia [m ²]	Masa [Mg]
1	Anielin	3	831	9
2	Biernatki	10	1 770	19
3	Borków Nowy	11	2 140	24
4	Borków Stary	12	1 893	21
5	Czartki	13	1 970	22
6	Dębe	16	2 649	29
7	Florentyna	16	3 025	33
8	Garzew	17	2 548	28
9	Goliszew	18	2 442	27
10	Góry Zborowskie	20	3 997	44
11	Góry Żłotnickie	20	2 030	22
12	Helenów	20	3 423	38
13	Ilno	21	6 352	70
14	Janków	21	4 356	48
15	Kokanin	27	4 385	48
16	Kolonia Kokanin	27	6 793	75
17	Kolonia Skarszewek	30	4 347	48
18	Koronka	31	7 114	78
19	Michałów	33	6 591	73
20	Niedźwiady	39	7 754	85

¹⁴ Źródło danych: www.bazaazbestowa.gov.pl

Przewodniczący
Rady Gminy Żelazków
Józef Leśny